

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

§. I. Quia nulla prorsus datur lex obligans in incertis ad judicium directum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

SECTIO II.

Tertia, & quarta ratio à priori.

§. I.

Quia nulla prorsus datur lex obligans in incertis ad iudicium directum.

SUMMARIUM.

*Excepta materia fidei, nulla datur lex obligans ad iudicia directa, n. 44.**Etsi fidei actus sint inevidentes, sunt certissimi; at omnes naturales inevidentes sunt incerti, n. 45.**Immo actus fidei est connexus essentialiter cum veritate logica, & certus de eadem; non ita actus naturales inevidentes, n. 46.**Non quidquid est in actu fidei directo, est in reflexo; at quidquid est in actu naturali directo incerto, est in reflexo, & quidem perfectioni modo, n. 47.**Sicut repugnat lex obligans directe ad peccatum materiale voluntatem, ita intellectum ad errorem materiale, n. 48.**Media pars DD. contradicentium obligaretur errare, ibid. & n. 49.**Ex hoc quod simus liberi suspendere omne iudicium etsi moraliter certum, inferitur nullam dari legem de iudicio directo, n. 50. 51.**Alia rationes pro tali non lege, n. 52.**Lex non clara non est lex, aut utrumque fus, n. 53.*N.
44.

Arguo 1. quia omnis obligatio est ab aliqua lege, ut constans est; sed nulla datur lex non tantum certa, sed ne probabilis quidem, quia teneamur in hinc inde post accuratum veritatis examen adhuc incertis ad iudicium directum de veritate; ergo nulla datur obligatio ad tale directum de rei veritate formandum iudicium, ne formaliter peccemus, vel ut honeste formaliter operemur. Minor probatur, tum quia si datur talis lex, allegetur; tum quia nullibi, praterquam in materia fidei, inevidenti quidem, non tamen incerta, immo certissima, datur præceptum, aut lex obligans ad directum de veritate iudicium: nam sola fides Divina obligat ad actus directos, inevidentes quidem, non tamen incertos, immo certissimos; alibi autem, ne quidem vestigium reperire est alicujus præcepti, aut legis obligantis ad iudicia directa, ne quidem inevidentia, multo minus incerta, antequam operemur; ergo supposititia est prorsus obligatio formandi iudicium directum inevidens, & incertum, antequam operemur; sed omne iudicium subjectivè probabile, aut probabilius,

aut moraliter certum est semper inevidens, & logicè incertum, seu est incertum de conformitate sui cum objecto, ut est in re; ergo nulla datur obligatio ad illud formandum.

Confirmo 1. quia eatenus datur præceptum Fidei Divinæ obligans nos ad actus directos inevidentes; quatenus iidem inevidentes Fidei Divinæ actus sunt ex toto certissimi, & omnino infallibiles, & prorsus veri, utpote procedentes à principio supernaturali essentialiter conjuncto cum veritate objecti, ut est in re: ergo ex opposito, cum nullus detur actus naturalis inevidens, qui non sit logicè incertus, & qui non possit non esse falsus, (quilibet enim potest esse falsus, etiam non quilibet sit falsus) nulla datur lex obligans ad concipiendos eos actus naturales logicè incertos; sed omne iudicium probabile, probabilius, aut moraliter certum est semper logicè incertum de veritate speculativa sui objecti; ergo nulla datur lex obligans ad dicta iudicia directa formanda.

Confirmo 2. quia inevidentia, quæ Fidei Divinæ competit, talis est, ut sit indispensabiliter connexa non tantum cum veritate logica, (quale enim est objectum in actu fidei, tale est in re; & e contra, quale est in re, tale est in actu Fidei Divinæ) sed etiam cum indispensabiliter connexa cum certitudine veritatis logicæ objecti credendi, immo et inevidentia ideo relinquatur, ut Fidei Divinæ actibus competat ratio meriti: ex opposito omnis inevidentia actibus naturalibus competens talis est, ut nec sit infallibiliter connexa cum veritate logica, & multo minus cum certitudine veritatis logicæ sui objecti; quin omnis inevidentia in actibus naturalibus est connexa cum incertitudine veritatis logicæ; quilibet enim actus naturalis inevidens est indifferens ad veritatem, & falsitatem logicam, seu ut sit, aut non sit conformis objecto, ut est in re: omnis enim naturalis certitudo à sola evidentia oritur: (loquor de certitudine speculativa, quæ oritur ex merito objecti, aut lumine, sub quo proponitur, non de affectiva, quæ à voluntate derivatur) ergo sicut æquum est, ut detur præceptum fidei supernaturale obligans nos ad directos, & inevidentes actus fidei supernaturales; nam tale præceptum obligat nos ad actus supernaturales certissime veros, etiam inevidentes de veritate objecti credendi; ita æquum prorsus est, ut nulla detur lex obligans nos ad formandos actus directos naturales inevidentes, utpote quia omnes, & quicumque sunt indifferentes ad falsitatem, & veritatem, & omnes, & quilibet certitudinem veritatis sui objecti destituti.

Con-

N. 47. Confirmo 3. quia non quidquid est in actu inevidenti directo fidei supernaturalis, est in actu reflexo; nam in hoc actu directo, *Credo Verbum esse incarnatum*, est ratio meritorij, & liberi; & est essentialis connexio cum veritate objecti, ut est in re; at in hoc actu reflexo, *Est evidenter credibile Verbum esse incarnatum*, est detur evidentia de credibilitate objectivâ, nulla tamen datur ratio liberi, nec meritorij; immo minor est certitudo naturalis ejus actus reflexi, etsi evidētis, quàm sit certitudo supernaturalis ejus actus directi, etsi inevidentis, ut docent communiter T. T. & nos cum illis in *Tract. Fidei*: e contra comparando judicium naturale directum inevidens, & incertum cum judicio naturali reflexo, & evidenti, nil prorsus perfectionis est in actu directo, quod non sit longe eminentius in reflexo: in hoc enim actu directo subjectivè probabilis, aut probabiliori, aut moraliter certo, *Licet die festo pictura*, etsi detur, quod sit verus, non tamen est essentialiter verus, immo potuit esse falsus, cum de se indifferens sit ad verum, & falsum. Rursus in eo actu nulla est certitudo veritatis logicæ, ob dictam indifferentiam: at in hoc reflexo, *Est probabile picturam die festo licere*, datur tum veritas logica, tum certitudo, & evidentia dictæ veritatis, seu essentialis connexio cum veritate sui objecti, nempe ipsa probabilitate objectivâ: ergo jure merito datur lex obligans ad formandos directos, & inevidentes actus fidei supernaturalis; & jure merito nulla datur lex obligans ad formandum ullum actum directum naturalem inevidentem, & incertum.

N. 48. Arguo 2. Implicat lex obligans voluntatem directè ad peccatum materiale, nam talis lex obligaret directè voluntatem ad turpitudinem: ergo implicat lex obligans directè intellectum ad materiale errorem. Antecedens constat: Si enim Adversarij contra admistum à nobis licitum cujusque opinionis certò probabilis usum arguunt ex hoc principio, ipsis certo, nobis tamen falso, quod detur lex obligans vitare omne peccatum materiale, etsi prudenter negatum esse tale; quanto magis verum saltem erit illud antecedens, quod repugnet lex obligans directè ad peccatum materiale? Consequentia autem probatur paritate antecedentis: Non minus enim intellectum inscit error materialis, quàm voluntatem culpa materialis: ergo si repugnat lex voluntatem obligans directè ad culpam materiale, & ad summum ex hypothesi, quod ea culpa materialis negetur, dari potest lex obligans ad illam;

Tom. III.

tunc autem non directè, & per se, sed ex hypothesi, quod prudenter negetur, ea lex obligat; equè repugnabit lex obligans intellectum directè ad errorem materiale, sed ad summum per accidens, & ex hypothesi, quod negetur talem actum esse errorem materiale. Sed si datur obligatio formandi semper, etsi in rebus incertis, judicium directum de veritate opinionis, ne formaliter peccemus, aut ut honestè formaliter operemur, quamvis illud judicium directum supponatur moraliter certum, aut probabilius, aut probabile, datur lex obligans directè intellectum ad errorem materiale concipiendum: ergo ne formaliter peccemus, aut ut honestè formaliter operemur, nulla datur lex obligans ad formandum semper judicium directum de veritate opinionis, aut de honestate actionis. Minor subsumpta probatur: Ut enim frequenter dixi, ex Doctoribus invicem contradicentibus media pars errat, quamvis utraque supponat propriam opinionem esse sibi non tantum probabilem, sed probabiliorē, & aliquando moraliter certam: igitur media pars obligatur directè, & per se ad errorem materiale concipiendum. Consequentia probatur; quia utraque pars directè, & per se obligatur formare judicium directum de veritate opinionis, & honestate actionis, ne formaliter peccet, aut ut honestè formaliter operetur, ut volunt Adversarij: ergo cum media pars eorum judiciorum directorum sint errores materiales, media pars Doctorum contradicentium obligabitur directè, & per se ad errorem materiale concipiendum.

Confirmo 1. quia hæc duo sibi repugnant: N. 49. Datur lex naturalis obligans vitare omne peccatum materiale, & omnem errorem materiale voluntarium: Datur lex naturalis obligans ad assensum directum, etsi materialiter erroneum, & ad volitionem, etsi materialiter turpem: ergo si Adversarij asserunt primum, ut sæpe contra nos asserunt, non possunt modò, nisi cum contradictione, asserere alterum: ergo si datur lex naturalis obligans vitare omnem errorem, & culpam materiale voluntariam, implicat, ut detur lex obligans directè ad errorem, & culpam materiale voluntariam: sed lex obligans semper ad judicium directum de veritate opinionis, & ad honestatem actionis conformem veritati opinionis, obligat mediam partem Doctorum contradicentium ad errorem, & culpam materiale: ergo nulla datur lex naturalis obligans in rebus post accuratum examē adhuc hinc inde incertis:

Dd iij

(incerta)

(incerta autem sunt omnia, quæ sunt naturalia; & non evidentiæ; et si enim videantur moraliter certa, attamen semper sunt incerta de veritate speculativâ, alias cum utraque contradictoria sit moraliter certa, una uni, altera alteri, utraque esset certa de veritate speculativâ, quod implicat; repugnat enim ut utraque contradictoria sit certa, alias utraque quoque esse posset evidens respectu diversî intellectus) ergo nulla, inquam, datur lex naturalis obligans in incertis ad formandum semper, antequam operemur, iudicium directum de veritate opinionis, & de honestate actionis.

N. Confirmo 2. quia ut hic *scilicet* 1. §. 3. dixi
50. ex Fogarino, ex hoc præcisè, quod multi
Fogar. docti negent talem obligationem, formare possum dictamen de non obligatione; ita ait *disp.* 2. n. 103. & 104. ergo multo magis ex eo præcisè, quod ab Adversariis nulla assertatur lex obligans, formare possum dictamen de non tali lege; sed nulla prorsus assertur, & non nisi arbitrariè dicitur, quod detur lex, ne in incertis operemur sine prævio iudicio directo de veritate opinionis, & de honestate actionis, immò plurima stant contra dictam legem, & est chimærica, ut ostendimus, & ipsi naturali legi opposita. Cur enim natura nobis dedit libertatem suspendendi omnem assensum directum, quoties est incertus, nisi ne nos obligaret ad errorem materiale adeo obvium, ut obvia est in rebus incertis Doctorum contradictio? Ergo nulla prorsus datur, immò nec dari potest lex naturalis obligans nos in incertis ad formandum semper iudicium directum de veritate opinionis.

N. Confirmo 3. quia certum, per omnes, est
51. intellectum à solâ evidentia cogi, ita ut quoties objecta sunt inevidentiæ, (sunt autem omnia, quæ sunt incerta) toties intellectus sit liber libertate saltem exercitii, seu contradictionis, assentiri, aut non assentiri, dissentiri, aut non dissentiri: sed omnia purè probabilia, aut probabiliora, aut moraliter certa sunt inevidentiæ: (et si enim non omnia inevidentiæ sint incerta, ut patet in actibus, & objectis Fidei Divinæ; omnia tamen incerta sunt inevidentiæ) ergo circa omnia inevidentiæ liber est intellectus: ergo repugnat dicere, quod intellectus hominis volentis operari lege naturali obligetur ad iudicium directum inevidens formandum. Consequentia probatur; quia ea obligatio, aut lex naturalis assentiendi directè, vel oritur ex ipsâ naturâ intellectus versantis circa inevidentiæ; & hoc non; nam circa hæc intellectus est prorsus liber assentiri, & non assen-

tiri: vel oritur ex eo quia homo tunc truit operari? & hoc non; ut enim operari possit, satis est aliquod iudicium prævium, adeoque vel solum directum de veritate opinionis, & honestate actionis; vel solum reflexum certum de probabilitate veritatis opinionis, & honestatis actionis: dicere autem quod necessarium simpliciter, & semper sit iudicium directum inevidens, & incertum, est prorsus arbitrium; undenam hæc necessitas colligitur?

Confirmo 4. Implicat, ut homo lege naturali obligetur ad formandum iudicium, de quo habet evidentiam, quod possit esse falsum; et si simul probabilius, aut certo moraliter putet esse verum: sed homo de omni iudicio directo naturali inevidentiæ habet evidentiam, quod possit esse falsum; atque adeo de omni iudicio directo, et si probabilissimo, aut moraliter certo, habet evidentiam, quod possit esse falsum: ergo homo nulla lege naturali obligatur ad formandum illud iudicium directum, et si probabilissimum, aut moraliter certum. Maior probatur; quia aliud est, quod non sit contra legem naturalem, & humanæ mentis conditionem, quod homo formare possit iudicium directum subiectum falsitati; aliud, quod lege naturali ad illud teneatur. Illud demus, & ideo dicimus, quod formans iudicium directum inevidens, præsertim si sit probabilius, aut moraliter certum, non operetur contra ullam legem naturalem, immò iuxta imperfectum humanæ mentis statum operetur; hoc negamus, & ideo negamus, quod aliqua lege naturali teneatur ad tale iudicium subiectum falsitati. Breviter: homo nec habet legem vetantem iudicium subiectum falsitati, dummodo sit ex gravi fundamento conceptum; nec habet legem præcipientem tale iudicium subiectum falsitati.

Confirmo 5. Lex debet esse clara, ut hæc N. betur *cap. 2. dist. 4. & Amben. de Testam. §. 1.* adeo ut lex habens plures sensus non sit lex, quia clara non est, nec obliget, ut Bartolus *Barol. in L. In ambiguo ff. de rebus dubis n. 1. Felix* Baldus *in cap. 1. de Const.* quod enim multis Baldus *in L. Datâ operâ, & Navar. Conf. 12. de Simoniâ.* Rursum si lex non sit clara, eo ipso erit obscura; in obscuris autem minimum est sequendum, ait *Reg. 11. in 6.* immò obicure dictum habetur pro non dicto, ait *Glossa verb. Dubium cap. In præsentia 8. de Probat. & in cap. 2. qu. 3. verb. Simpliciter;* & obicure scriptum pro non scripto habetur, ibi *L. 2. ff. de iis, quæ pro nobis;* & obicure respondere, & nihil respondere paria sunt,

sunt, *L. De etate* 13. §. *Nihil interest ff. de Inter.* Et pactio obscura interpretatur contra proferentem, *L. Si actorem* 16. §. *lex ff. de Servit. urbana praeiorum*: & in ambiguo sermone non utrumque dicimus, sed id tantum, quod volumus, *L. in ambiguo* 3. ff. *de Rebus dub.* ergo ex utroque jure habetur, quod quoties lex non est clara, sed obscura, nihil obliget; sed quoties Jus Canonicum, Pontifices, SS. PP. DD. judicium tantum ferunt de probabilitate veritatis opinionis; veritas opinionis est obscura, adeoque etiam lex: ergo lex, etsi daretur, non obligat: ergo nemo tenetur ad directum de veritate incerta judicium, sed satis de probabilitate utriusque opinionis pro libito, quia datur probabilitas legis, & non legis.

N. 54. Confirmo 6. quia si quoties lex est obscura non obligat, multo minus lex, quae non est certo probabilis, obligabit: sed lex de ferendo circa incerta iudicio directo subjective probabilis, probabiliori, aut moraliter certo, antequam operemur, nullam auctoritatem, nullamque firmam rationem ab Adversariis probatur; illam enim pure affirmant, quia volunt: ergo talis lex multo minus obligabit.

§. II.

Quia implicat, ut iudicium directum naturale incedens sit firmum.

S U M M A R I U M.

Diffum Caietani, quod opinio tripliciter sit illucida, n. 56.

Affectus ad propria, causa erroris, ibid.

Caietanus, & M. Bannez ait reprehendendos esse, qui suis opinionibus ita adherent, ut oppositas non putent probabiles, ibid.

S. Thom. aperte contradistinxit iudicium opinionativum a determinativo de veritate, n. 57.

Non est necesse, ut quis solvat oppositas rationes antequam sequatur aliquam opinionem, ut constat ex S. Thom. ibid.

Hinc rejiciendus Fogarinus, ibid.

Contradictio P. Thyrsi, n. 58.

Recte Illust. Fuentes rejicit, & probat repugnare, ut opinio probabilior sit ita moraliter certa, ac est haec propositio, Hostia exposita est consecrata, ego sum baptizatus, n. 59. 60.

Ista excludunt omnem prudentem formidinem oppositi, non ita opinio inter TT. incerta, ib.

Sicut ex evidenti credibilitatis mysteriorum fidei non sequitur eorum evidentiā, ita multo minus ex eo quod opinio sit evidenter probabilior, sequitur, quod sit evidenter vera, n. 61.

Est contra logicam ex probabilitate inferre veritatem, n. 62.

Implicat, ut opinio probabilior iudicetur determinate vera, n. 63. 64.

Volunt Adversarii, quod iudicium directum subjective probabilius debeat esse firmum; & absolutum de veritate opinionis, & honestate operationis, ne formaliter peccemus, & ut honeste formaliter operemur. Intentum nostrum est hujus doctrinae repugnantiam ostendere; quā ostensa, non tantum necessarium non erit, quin repugnabit, ut ante operationem necessarium sit iudicium directum determinatum, & absolutum de veritate opinionis, & de honestate operationis.

Et primo quidem egregium se mihi offert Card. Caietani dictum in Summa verb. *Opinio*, ubi ait, opinionem tripliciter esse illicitam. Primo ex eo quod sit voluntaria: Secundo ex non relatione ad suam regulam. Tertio ex modo, dum nimis firmiter adheretur opinioni, & asseritur, ut certum, & indubitatum, quod tamen est intra latitudinem opinabilem; & hinc se peccatur ex nimio affectu ad nostra, & minori, quam opus fuerit, examine, resolutione, ac iudicio, dum probabilia accipiuntur, ac demonstrata. Haec Caietanus: Consonat ex eadem nobili familia M. Bannez tom. 1. in 1. p. qu. 1. M. Bann. art. 8. dubitat. ult. concl. 1. dicens: Merito reprehendendi sunt aliqui TT. qui opinionibus propriis, vel aliorum nimis adherentes, statim contraria dogmata praecipiti quadam sententia absque sufficientibus rationibus damnant. Ita M. Bannez. An autem hoc cadat in eos Probabilioristas, qui pleno ore docent, nullam oppositam esse probabilem ei, cui sua est probabilior, viderit Lector. Hoc ego scio, quod S. Thom. quodlib. 9. art. 15. ita dilcurrat: Illud, quod vergit in commune periculum, non est ab Ecclesia sustinendum; Ecclesia sustinet; ergo non est periculum peccati mortalis. Hec S. Thom. Si ergo, ut recte M. Bannez l. c. dub. 4. concl. 6. Ecclesia prudente, & sciente, haec inter TT. opinionum varias permittitur, perinde est, ac si Ecclesia diceret: Unusquisque in suo sensu abundet, dummodo fidei veritas, & Ecclesiae Catholicae auctoritas defendatur. Ita M. Bannez. Haec duplici ex titulo tradere duxi, tum ut ostenderem falsitatem hujus principij familiaris Probabilioristis, quod nemo sibi probabilem judicare potest opinionem oppositam, quoties propria est sibi probabilior; nam si nulla opposita mea est mihi probabilis, evidenter sequitur, quod omnis opposita mea non est mihi probabilis, immo est mihi improbabilis; nil autem peius dici